

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۸۶۶

دانشگاه مازندران
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

پایان نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی ارشد در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی

موضوع :

نقد فرمالیستی بر حکایات گلستان سعدی

استاد راهنما:

دکتر غلامرضا پیروز

استاد مشاور:

دکتر مرتضی محسنی

اساتید داور:

دکتر سیاوش حق‌جو

دکتر حسین حسن‌پور آلاشتی

نگارنده:

قاسم صالحی‌فر

سال تحصیلی:

بهار ۸۷

کتابخانه مرکزی
دانشگاه مازندران
شماره ثبت کتاب

۱۳۸۷ / ۲ / ۲۳

۱۰۱۰۳۶

تقدیر:

به مصداق آیهی شریفه‌ی « من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق »

شایسته می‌دانم، در این مجال از زحمات صمیمانه‌ی تمام کسانی که در انجام این

رساله مرایاری کرده اند تقدیر و تشکر داشته باشم:

- جناب آقای دکتر غلامرضا پیروز که راهنمایی این رساله را بر عهده داشته

اند و با دقت و حوصله‌ی فراوان ایرادات کار اینجانب را رفع نموده و از هیچ گونه

همکاری دریغ نفرمودند.

- جناب آقای دکتر مرتضی محسنی، که زحمت مشاوره‌ی این رساله را بر عهده

داشتند.

- همسرم خانم فاطمه صدقی که یار و همراه من در نوشتن و فراهم کردن زمینه

های مناسب مطالعه و تحقیق در این رساله بوده است.

- تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه مازندران به

ویژه جناب آقای عنایتی و همچنین جناب آقای حمید اکبری که همکاری‌های لازم را

مبذول فرمودند.

و من الله التوفیق

چکیده

گلستان سعدی، اثری بسیار گرانبهادر ادب پارسی است. شیوهی نویسندگی سعدی در این اثر به گونه‌ای است که سهل و ممتنع می‌نماید و همین امر باعث تقلید ناپذیری این اثر سترگ شده است، تحلیل و بررسی آن از دیدگاه نقد فرمالیستی، جلوه‌های دیگری از زیبایی‌های ظاهری و باطنی اثر را آشکار می‌سازد. فرمالیست‌ها به بررسی جنبه‌های شکلی اثر می‌پردازند و اثر را فارغ از مسائل تاریخی، اجتماعی، روانی و حواشی متن بررسی می‌کنند. در این رساله روش فرمالیستی برای تحلیل حکایات گلستان به کار رفته است، بدین شکل که در آغاز با معرفی فرمالیست‌ها و شیوهی کار آنها، تمام ۱۷۹ حکایت از جهت درون مایه، پیرنگ، زاویه‌ی دید، گفت و گو، زمان، مکان و تقارن مورد بررسی قرار گرفته است و در پایان، تحلیل کلی و همه جانبه از حکایت گلستان صورت پذیرفته است.

واژگان کلیدی: گلستان سعدی، فرم، فرمالیسم، حکایت، نقد، عناصر داستان.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

- ۱-۱ درآمد ۲
- ۱-۲ حدود پژوهش: ۷
- ۱-۳ سؤالات پژوهش: ۷
- ۱-۴ روش پژوهش: ۷

فصل دوم: فرمالیسم و عناصر داستان

- بخش اول: فرمالیسم: ۹
- ۲-۱-۱ درآمد ۹
- ۲-۱-۲ فرمالیسم روس و نقد نو: ۱۳
- ۲-۱-۳ دیدگاه‌ها و نظریات فرمالیست‌ها: ۱۵
- ۲-۱-۴ روش کار فرمالیست‌ها: ۱۹
- ۲-۱-۴-۱ آشنایی‌زدایی: ۲۰
- ۲-۱-۴-۲ فرمالیست و ساختارگرایی: ۲۱
- ۲-۱-۵ بررسی شکل شعر: ۲۲
- ۲-۱-۶ بررسی شکل داستان: ۲۶
- بخش دوم: عناصر داستان: ۲۸
- ۲-۲-۱ درون مایه: (Theme) ۲۸
- ۲-۲-۲ طرح (پیرنگ): (PLOT) ۲۹
- ۲-۲-۳ شخصیت: (Character) ۳۲
- ۲-۲-۳-۱ شیوه‌های شخصیت‌پردازی: ۳۳
- ۲-۲-۳-۲ شخصیت ایستا و شخصیت پویا: ۳۳
- ۲-۲-۴ زاویه دید: ۳۶
- ۲-۲-۴-۱ زاویه دید دورنی (اول شخص): ۳۶
- ۲-۲-۴-۲ زاویه دید بیرونی (سوم شخص): ۳۶
- ۲-۲-۵ گفت‌وگو: (Dialogue) ۳۸
- ۲-۲-۶ زمان و مکان: ۳۹

فصل سوم: گلستان سعدی

۳-۱ سعدی ۴۱

۳-۲ گلستان سعدی ۴۶

فصل چهارم: تحلیل فرمالیستی حکایات گلستان

بخش اول: بررسی حکایات ۵۰

۱-۱-۴ باب اول: در سیرت پادشاهان ۵۰

حکایت ۱ ۵۰

حکایت ۲ ۵۴

حکایت ۳ ۵۶

حکایت ۴ ۵۹

حکایت ۵ ۶۲

حکایت ۶ ۶۳

حکایت ۷ ۶۵

حکایت ۸ ۶۶

حکایت ۹ ۶۸

حکایت ۱۰ ۶۹

حکایت ۱۱ ۷۰

حکایت ۱۲ ۷۱

حکایت ۱۳ ۷۲

حکایت ۱۴ ۷۳

حکایت ۱۵ ۷۴

حکایت ۱۶ ۷۵

حکایت ۱۷ ۷۸

حکایت ۱۸ ۷۹

حکایت ۱۹ ۸۰

حکایت ۲۰ ۸۱

حکایت ۲۱ ۸۲

حکایت ۲۲ ۸۳

حکایت ۲۳ ۸۵

حکایت ۲۴ ۸۶

حکایت ۲۵ ۸۷

۸۸.....	حکایت ۲۶
۸۹.....	حکایت ۲۷
۹۰.....	حکایت ۲۸
۹۱.....	حکایت ۲۹
۹۲.....	حکایت ۳۰
۹۳.....	حکایت ۳۱
۹۴.....	حکایت ۳۲
۹۴.....	حکایت ۳۳
۹۵.....	حکایت ۳۴
۹۶.....	حکایت ۳۵
۹۷.....	حکایت ۳۶
۹۸.....	حکایت ۳۷
۹۸.....	حکایت ۳۸
۹۹.....	حکایت ۳۹
۱۰۰.....	حکایت ۴۰
۱۰۱.....	حکایت ۴۱
۱۰۳.....	باب دوم: در اخلاق درویشان ۴-۱-۲
۱۰۳.....	حکایت ۱
۱۰۳.....	حکایت ۲
۱۰۴.....	حکایت ۳
۱۰۴.....	حکایت ۴
۱۰۵.....	حکایت ۵
۱۰۶.....	حکایت ۶
۱۰۷.....	حکایت ۷
۱۰۸.....	حکایت ۸
۱۰۸.....	حکایت ۹
۱۰۹.....	حکایت ۱۰
۱۱۰.....	حکایت ۱۱
۱۱۰.....	حکایت ۱۲
۱۱۱.....	حکایت ۱۳
۱۱۲.....	حکایت ۱۴

۱۱۲.....	حکایت ۱۵
۱۱۳.....	حکایت ۱۶
۱۱۳.....	حکایت ۱۷
۱۱۴.....	حکایت ۱۸
۱۱۵.....	حکایت ۱۹
۱۱۶.....	حکایت ۲۰
۱۱۶.....	حکایت ۲۱
۱۱۷.....	حکایت ۲۲
۱۱۸.....	حکایت ۲۳
۱۱۸.....	حکایت ۲۴
۱۱۹.....	حکایت ۲۵
۱۱۹.....	حکایت ۲۶
۱۲۰.....	حکایت ۲۷
۱۲۱.....	حکایت ۲۸
۱۲۲.....	حکایت ۲۹
۱۲۲.....	حکایت ۳۰
۱۲۳.....	حکایت ۳۱
۱۲۴.....	حکایت ۳۲
۱۲۶.....	حکایت ۳۳
۱۲۶.....	حکایت ۳۴
۱۲۷.....	حکایت ۳۵
۱۲۸.....	حکایت ۳۶
۱۲۸.....	حکایت ۳۷
۱۲۹.....	حکایت ۳۸
۱۲۹.....	حکایت ۳۹
۱۳۰.....	حکایت ۴۰
۱۳۱.....	حکایت ۴۱
۱۳۲.....	حکایت ۴۲
۱۳۳.....	حکایت ۴۳
۱۳۴.....	حکایت ۴۴
۱۳۴.....	حکایت ۴۵

۱۳۵.....	حکایت ۴۶
۱۳۶.....	حکایت ۴۷
۱۳۷.....	۳-۱-۴ باب سوم: در فضیلت قناعت
۱۳۷.....	حکایت ۱
۱۳۷.....	حکایت ۲
۱۳۸.....	حکایت ۳
۱۳۹.....	حکایت ۴
۱۴۰.....	حکایت ۵
۱۴۰.....	حکایت ۶
۱۴۱.....	حکایت ۷
۱۴۲.....	حکایت ۸
۱۴۲.....	حکایت ۹
۱۴۳.....	حکایت ۱۰
۱۴۴.....	حکایت ۱۱
۱۴۴.....	حکایت ۱۲
۱۴۵.....	حکایت ۱۳
۱۴۶.....	حکایت ۱۴
۱۴۷.....	حکایت ۱۵
۱۴۸.....	حکایت ۱۶
۱۴۹.....	حکایت ۱۷
۱۴۹.....	حکایت ۱۸
۱۵۰.....	حکایت ۱۹
۱۵۰.....	حکایت ۲۰
۱۵۲.....	حکایت ۲۱
۱۵۲.....	حکایت ۲۲
۱۵۳.....	حکایت ۲۳
۱۵۴.....	حکایت ۲۴
۱۵۵.....	حکایت ۲۵
۱۵۶.....	حکایت ۲۶
۱۵۶.....	حکایت ۲۷
۱۵۷.....	حکایت ۲۸

۱۵۹	حکایت ۲۹
۱۶۱	۴-۱-۴ باب چهارم: در فواید خاموشی
۱۶۱	حکایت ۱
۱۶۱	حکایت ۲
۱۶۲	حکایت ۳
۱۶۳	حکایت ۴
۱۶۳	حکایت ۵
۱۶۴	حکایت ۶
۱۶۵	حکایت ۷
۱۶۵	حکایت ۸
۱۶۶	حکایت ۹
۱۶۷	حکایت ۱۰
۱۶۷	حکایت ۱۱
۱۶۸	حکایت ۱۲
۱۶۹	حکایت ۱۳
۱۷۰	حکایت ۱۴
۱۷۲	۴-۱-۵ باب پنجم: در عشق و جوانی
۱۷۲	حکایت ۱
۱۷۲	حکایت ۲
۱۷۳	حکایت ۳
۱۷۴	حکایت ۴
۱۷۵	حکایت ۵
۱۷۵	حکایت ۶
۱۷۶	حکایت ۷
۱۷۶	حکایت ۸
۱۷۷	حکایت ۹
۱۷۸	حکایت ۱۰
۱۷۹	حکایت ۱۱
۱۸۰	حکایت ۱۲
۱۸۰	حکایت ۱۳
۱۸۱	حکایت ۱۴

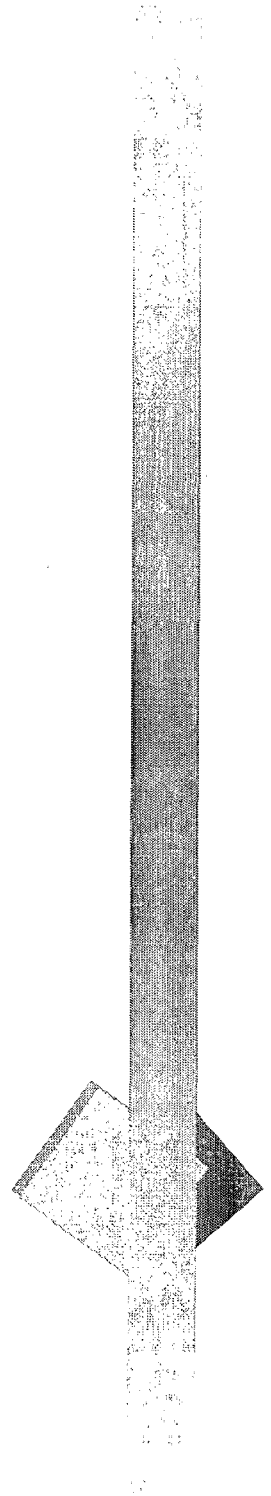
۱۸۲	حکایت ۱۵
۱۸۲	حکایت ۱۶
۱۸۳	حکایت ۱۷
۱۸۴	حکایت ۱۸
۱۸۵	حکایت ۱۹
۱۸۶	حکایت ۲۰
۱۸۸	۴-۱-۶ باب ششم: در ضعف و پیری
۱۸۸	حکایت ۱
۱۸۸	حکایت ۲
۱۸۹	حکایت ۳
۱۹۰	حکایت ۴
۱۹۱	حکایت ۵
۱۹۲	حکایت ۶
۱۹۲	حکایت ۷
۱۹۳	حکایت ۸
۱۹۳	حکایت ۹
۱۹۵	۴-۱-۷ باب هفتم: در تأثیر تربیت
۱۹۵	حکایت ۱
۱۹۵	حکایت ۲
۱۹۶	حکایت ۳
۱۹۷	حکایت ۴
۱۹۸	حکایت ۵
۱۹۹	حکایت ۶
۲۰۰	حکایت ۷
۲۰۰	حکایت ۸
۲۰۱	حکایت ۹
۲۰۲	حکایت ۱۰
۲۰۳	حکایت ۱۱
۲۰۳	حکایت ۱۲
۲۰۴	حکایت ۱۳
۲۰۴	حکایت ۱۴

۲۰۵.....	حکایت ۱۵
۲۰۶.....	حکایت ۱۶
۲۰۶.....	حکایت ۱۷
۲۰۷.....	حکایت ۱۸
۲۰۸.....	حکایت ۱۹
۲۱۱.....	بخش دوم: تحلیل حکایات
۲۱۱.....	۴-۲-۱ تحلیل درون مایه‌ها
۲۱۱.....	۴-۲-۱-۱ تحلیل درون مایه‌های باب اول: در سیرت پادشاهان
۲۱۳.....	۴-۲-۱-۲ تحلیل درون مایه‌های باب دوم: در اخلاق درویشان
۲۱۵.....	۴-۲-۱-۳ تحلیل درون مایه‌های باب سوم: در فضیلت قناعت
۲۱۷.....	۴-۲-۱-۴ تحلیل درون مایه‌های باب چهارم: در فواید خاموشی
۲۱۸.....	۴-۲-۱-۵ تحلیل درون مایه‌های باب پنجم: در عشق و جوانی
۲۱۹.....	۴-۲-۱-۶ تحلیل درون مایه‌های باب ششم: در ضعف و پیری
۲۲۰.....	۴-۲-۱-۷ تحلیل درون مایه‌های باب هفتم: در تاثیر تربیت
۲۲۰.....	۴-۲-۲ تحلیل پیرنگ در ۷ باب گلستان
۲۲۱.....	۴-۲-۳ تحلیل شخصیت
۲۲۱.....	۴-۲-۳-۱ شخصیت در باب ۱: در سیرت پادشاهان
۲۲۲.....	۴-۲-۳-۲ شخصیت در باب ۲: در اخلاق درویشان
۲۲۳.....	۴-۲-۳-۳ شخصیت در باب ۳: در فضیلت قناعت
۲۲۴.....	۴-۲-۳-۴ شخصیت در باب ۴: در فواید خاموشی
۲۲۴.....	۴-۲-۳-۵ شخصیت در باب ۵: در عشق و جوانی
۲۲۵.....	۴-۲-۳-۶ شخصیت در باب ۶: در ضعف و پیری
۲۲۶.....	۴-۲-۳-۷ شخصیت در باب ۷: در تاثیر تربیت
۲۲۶.....	۴-۲-۴ تحلیل زاویه‌ی دید در ۷ باب گلستان
۲۲۷.....	۴-۲-۵ تحلیل گفت‌وگو در ۷ باب گلستان
۲۲۸.....	۴-۲-۶ تحلیل زمان در ۷ باب گلستان
۲۳۰.....	۴-۲-۷ تحلیل مکان در ۷ باب گلستان
۲۳۱.....	۴-۲-۸ تحلیل تقارن در ۷ باب گلستان

فصل پنجم: نتیجه‌گیری

۲۳۴.....	نتیجه‌گیری
۲۳۹.....	منابع و مآخذ:

فصل اول:
کلیات

۱-۱ در آمد

فرمالیسم یکی از مکاتب نقد ادبی است که بیشتر توجه خود را معطوف به متن ادبی می‌کند و بدون بررسی عناصر و عوامل برون‌متنی به تفسیر آن می‌پردازد. این نوع نقد ادبی «متن را تحلیل و تفسیر می‌کند اما از ارزش گذاری آن چشم می‌پوشد و برای تفسیر متن از عناصر خود متن کمک می‌گیرد.» (فرزاد، ۱۳۷۶: ۸۹)

در «دیدگاه فرمالیست‌ها، شکل، ترجمان‌یا تجلی محتوا است لذا نقد فرمالیستی به معنای بی‌اعتنایی به محتوا یا حتی ثانوی پنداشتن اهمیت محتوا نیست بلکه فرمالیست‌ها برای راه بردن به محتوا شیوه‌ی متفاوتی را در پیش می‌گیرند؛ شیوه‌ای که عوامل برون‌متنی (تاریخ، زندگینامه و امثال آن) را در تفسیر متن نامربوط محسوب می‌کند.» (پاینده، ۱۳۸۵: ۴۵-۴۴)

منتقدان فرمالیسم «به مانند بسیاری از ناقدان قبل و بعد از خود از وحدت جدایی ناپذیر محتوا و صورت و همچنین از محال بودن خط کشی میان عناصر زبانی و اندیشه‌هایی که در آنها بیان شده است، دفاع کرده اند.» (شفیعی کدکنی، ۱۳۶۹: ۱۶۹)

منتقد فرمالیست باید بتواند با در کنار هم نهادن جنبه‌های واژگانی، نحوی، وزنی و آوایی، پی‌رنگ، درون‌مایه و طرح اثر، راهی به سوی قالب و پیکره‌ی آن پیدا کند. این موضوع در ادبیات داستانی به مدد درک تطابق ساختار داستان با معنا و پیام آن حاصل می‌گردد. (امامی، ۱۳۷۷: ۱۹۶)

در زمینه تحلیل و نقد داستان، فرمالیست‌ها به ما نشان داده اند که «داستان هم به اندازه‌ی شعر در خور تحلیل تفصیلی است... و همانقدر که می‌توان شعر را بر حسب صنایع شعری بررسی کرد، داستان را می‌توان بر اساس پیرنگ و شخصیت‌هایش بررسی کرد.» (هاورتون، ۱۰۸: ۳۸۰)

روشن‌ترین و گویا‌ترین شیوه‌ی تحلیل فرمالیستی داستان را گورین و همکارانش در کتاب «راهنمای رویکردهای نقد ادبی» ارائه کرده اند. آنها در این کتاب با بیان اجزای اصلی داستان، یعنی «پیرنگ، زاویه دید، شخصیت، درون مایه، گفتگو، لحن، فضا، زمان، مکان و سبک» به تحلیل علمی چند داستان پرداخته اند که جهت روش کار، بسیار حائز اهمیت است. به عنوان مثال انواع «شخصیت‌ها و زاویه‌ی دید» را در چند داستان مشهور از جمله «موبی دیک» اثر «هرمان ملویل» و «ناطور دشت» اثر «سالینجر» و عنصر «لحن» را در نمایشنامه‌ی «هملت» اثر «شکسپیر» مورد نقد ادبی و بررسی قرار داده اند. همچنین در قالب سوالاتی که برای تحلیل متن عنوان کرده اند، به عناصر مهم دیگری از جمله «فضا، زمان، مکان و پیرنگ» اشاره نموده اند. (ر.ک گورین و دیگران، ۱۳۷۰: ۱۳۵-۸۹)

گلستان سعدی اثر شیخ مصلح الدین شیرازی، در سال ۶۵۶ هـ ق تصنیف گردید. گلستان از ارکان اساسی نثر ادب پارسی به شمار می‌رود و دارای ۸ باب است که هر باب به موضوعی جداگانه پرداخته است.

از نثر سعدی در گلستان فصاحت و بلاغت موج می‌زند و این باعث شده است که گلستان مورد توجه عام و خاص قرار گیرد، یعنی عوام بفهمند و خواص بپسندند. فرمالیسم مکتبی است که بر اساس آن می‌توان به شکل اثر ادبی از دیدگاه دقیق‌تر و روشمندانانه تری توجه نمود. گلستان سعدی به خاطر این که از جهت لفظ و شکل کلام دارای اهمیت والایی می‌باشد و سعدی هنر نمایی‌های خود را در شکل حکایات جلوه گر کرده است و لفظ و معنا را بسیار دقیق با یکدیگر در آمیخته است، قابلیت این را دارد که از دیدگاه نقد فرمالیستی بررسی شود.

«حکایات سعدی در ابواب هشتگانه گلستان بیشتر جنبه ابداعی و ابتکاری دارد و از قریحه‌ی خلاق سعدی مایه می‌گیرد. هدف نویسنده ابداع اثر ادبی بوده است نه تحقیقی.» (خطیبی ۱۳۶۶، ۶۰۰) به عبارت دیگر حکایت پردازی سعدی محور قرار دادن عناصر زیبا شناختی و تکنیک پردازی‌های توجه بر انگیز بوده است کما این که حسین پاینده نیز بر این باور است که هدف بزرگ فرمالیست‌ها این بود که با محور قرار دادن شکل و صورت و عناصر زیبایی شناختی از اهمیت معنا محوری و محتوا محوری در ادبیات بکاهند. (پاینده ۱۳۸۵: ۴۴)

گلستان سعدی مجموعه‌ای از حکایات است که هر کدام از آنها دارای عناصری چون توصیف، شخصیت، زاویه‌ی دید و روایت، درون مایه و... می‌باشند. پرداختن به این حکایات و بررسی نقادانه‌ی آنها با توجه به نقد فرمالیستی برای روشن شدن این عناصر ضروری می‌نماید.

در این پژوهش با استفاده از رویکرد فرمالیستی در نظر است ابتدا شخصیت‌ها، زاویه دید، درون مایه و عناصر موجود در حکایات تجزیه و تحلیل گردند و در نهایت، ارتباط و پیوند آن‌ها بایکدیگر در جهت القای مفاهیم، مورد ارزیابی قرار گیرد.

تاکنون کتابی به طور مستقل درباره این موضوع تالیف نشده است.

اما از مقالاتی که در باره‌ی گلستان سعدی نوشته شده، تنها مقاله‌ی دکتر جلال متینی با عنوان «اشخاص داستان در گلستان» است که به بررسی یکی از اجزای اصلی داستان از دید گاه نقد فرمالیستی، یعنی «شخصیت» پرداخته است. در این مقاله آمده است: «نباید در تمام قسمت‌های گلستان، از سعدی توقع داشت با آنکه دیده‌ها و شنیده‌های خود را در قالب حکایت نقل کرده است، همه جا به شیوه‌ی داستان‌نویسان، صحنه پردازی کند و در همه‌ی حکایت‌ها به خلق شخص یا اشخاص داستان پرداخته باشد، چنانچه در کار داستان‌نویسی معمول است، زیرا.. در بسیاری از حکایت‌های گلستان فقط به ذکر مطلبی از قول شخصی قناعت شده است.» (متینی، ۱۳۷۵: ۲۴۸)

در مقاله فوق، تعداد دفعات ظهور هر شخصیت در کل حکایات ذکر شده: مثلاً اسکندر رومی (۱بار)، هرمز (۱بار)، انوشیروان (۲بار)، محمود غزنوی (۳بار).. (همان: ۲۴۸) و در بحث از شخصیت پردازی، سعدی به فراخور موضوع، حکایتی آورده است. اما دکتر متینی به ویژگی‌های شخصیت‌های حکایات اشاره‌ای نکرده است تا مقایسه‌ای صورت پذیرد که آیا شخصیت‌های حکایات گلستان سعدی با تعریف شخصیت در داستان کوتاه امروزی همخوانی دارد یا خیر؟ هم چنین کاوه

گوهرین در مقاله ای با عنوان «آینده‌ی رمان، بحثی در مینیمالیسم و تطبیق آن با حکایت در ادب فارسی» چاپ شده در مجموعه سخنرانی‌ها و مقالات نخستین سمینار بررسی مسایل رمان در ایران، ضمن بحث پیرامون داستان مینی مال (داستان بسیار کوتاه) به بررسی عناصر داستان مینی مال و مطابقت آن با حکایت ادبیات کهن از جمله حکایات گلستان سعدی پرداخته است و ویژگی‌های عناصر این حکایات را به طور اجمال یادآور شده است و اگر چه این مقاله مستقیماً با موضوع پایان نامه ارتباط ندارد اما از آن جا که تلاشی در جهت تحلیل حکایات با تکیه بر عناصر داستان های مینیمال بوده است حائز اهمیت می باشد. (گوهرین، ۱۳۷۴: ۲۶۷)

از دیدگاه نقد فرمالیستی، پایان نامه ای تحت عنوان «نقد صورتگرایانه‌ی حکایات مثنوی» توسط ثریا مومنی به راهنمایی دکتر ابوالقاسم قوام در دانشگاه فردوسی مشهد صورت پذیرفته است که در آن ویژگی‌های موجود در حکایات مثنوی بررسی شده است.

هرچند که عناصر فرم‌ساز در یک اثر ادبی مانند گلستان سعدی، تنها محدود به عناصر داستانی نمی شود و مواردی چون صور خیال، صنایع ادبی و حتی طنز اثرگذار در شکل را شامل می شود؛ اما در این رساله تنها به جنبه‌ی عناصر داستانی که بر فرم حکایات اثرگذار بوده است، پرداخته می شود.

با توجه به این که درباره حکایات گلستان سعدی از دیدگاه نقد فرمالیستی هیچ پژوهشی صورت پذیرفته است، ارائه‌ی پژوهشی در این زمینه ضروری می نماید.

۱-۲ حدود پژوهش:

حکایات گلستان سعدی با عنایت به نقد فرمالیستی.

۱-۳ سؤالات پژوهش:

۱-۳-۱ عناصر داستانی حکایات گلستان سعدی، از دیدگاه نقد فرمالیستی چگونه تحلیل می‌شود؟

۱-۳-۲ محتوا و درون‌مایه در نقد فرمالیستی حکایات گلستان سعدی چه جایگاهی دارد؟

۱-۳-۳ پیرنگ در حکایات گلستان از نظر قوت و ضعف چگونه می‌باشد؟

۱-۴ روش پژوهش:

جهت پاسخگویی به سؤالات مطرح شده، لازم بود گلستان سعدی مورد بررسی قرار گیرد و سپس روش منتقدان فرمالیست در بررسی متون ادبی و عناصر داستانی مورد ارزیابی قرار گیرد.

در این روش ۱۷۹ حکایت در ۷ باب گلستان به طور جداگانه از جهت درون‌مایه و دیگر عناصر داستانی بررسی شده‌اند و هر باب به طور جداگانه مورد تحلیل قرار گرفته است.

فصل دوم:

فرمالیسم و عناصر داستان

